

Nr 42.

Av herr **Petrén**, *angående utvidgning av Växjö hospital.*

På grund av tvenne i första kammaren väckta motioner (nr 34 och nr 69) anhöll 1912 års riksdag i skrivelse den 30 maj, nr 6 (sid. 37—42), att Kungl. Maj:t täcktes snarast möjligt föranstalta om utredning i fråga om erforderliga åtgärder för tillgodoseende av behovet av ökad sinnessjukvård i riket, därvid även borde tagas i övervägande, huruvida ändamålet kunde vinnas genom utvidgning av vissa bland nu befintliga vårdanstalter för sinnessjuka, och anfördes uti ifrågavarande skrivelse såsom härför sannolikt lämpade hospitalen i Piteå, *Växjö* och Göteborg.

Med anledning av detta riksdagsbeslut anbefallde Kungl. Maj:t, genom nådigt beslut den 29 juni 1912, medicinalstyrelsen att så fort ske kunde inkomma med utredning bland annat huruvida behovet av ökad sinnessjukvård i riket skulle kunna vinnas jämväl genom utvidgning av vissa bland de nuvarande hospitalen. Till åtlydnad härav inkom medicinalstyrelsen uti underdånig skrivelse den 26 mars 1913 med utredning och förslag i ärendet, gående ut därpå, att möjlighet till utvidgning huvudsakligen föreläge beträffande *Växjö* hospital samt Piteå hospital och asyl, men att en mindre utvidgning av Lunds hospital och asyl även vore att förorda. *Angående Växjö hospital skriver medicinalstyrelsen härvid följande: »Växjö hospital ägnar sig för övrigt särdeles väl för en utvidgning*)* och vill styrelsen i det avseendet framhålla dess läge i relativt folkrik trakt och invid en större stad med goda kommunikationer. Det nuvarande antalet sjukplatser är ej heller högre än att hospitalet utan några olägenheter kan utvidgas. För närvarande är *Växjö* hospital, fränsett avdelningarna för 1:sta klass (med 10 platser) och för kriminalavdelningen (med 100 platser), anvisat för sjuka huvudsakligen från Kronobergs län, och sjuka från Blekinge län hava, sedan Västerviks hospital blivit färdigt,

*) Kursiverat av motionären.

hänvisats till detta senare, då Växjö hospital på grund av det ringa antalet platser för sjuka av allmän klass (240) icke kunnat tillfredsställa såväl Kronobergs som Blekinge län. Kommunikationerna från Blekinge län äro emellertid mycket lättare till Växjö än till Västervik, och klagomål hava försports från Blekinge län angående hänvisningen till det längre bort och i kommunikationshänseende olämpligare hospitalet i Västervik. Den nu föreslagna utvidgningen av Växjö hospital skulle undanröja sådana klagomål, i det att, på sätt ovan anförts, det utvidgade Växjö hospital skulle kunna bereda plats för sjuka utom från Kronobergs län även från åtminstone de närmast belägna delarna av Blekinge län.»

Genom nådigt brev den 19 september 1913 anbefalldes medicinalstyrelsen därpå att tillsätta kommissioner med åliggande att utarbета fullständiga förslag med tillhörande ritningar och kostnadsberäkningar till ny- och ombyggnader vid nämnda sinnessjukanstalter.

Till den för utvidgning av Växjö hospital tillsatta kommissionen remitterades en genom Konungens befallningshavande ingiven, den 30 september 1912 daterad underdånig skrivelse från Blekinge läns lands-ting, däri anhölls om rättelse av det missförhållandet att sinnessjuka, tillhörande länet numera såväl från länets upptagningsanstalt i Växjö som eljest från Blekinge län, sändes till Västerviks hospital i stället för till det närmare belägna Växjö hospital. Dessförinnan hade medicinalstyrelsen (den 26 maj 1913) avgivit infortrat yttrande angående denna framställning. Däri anför medicinalstyrelsen bland annat följande: »Platsantalet vid rikets samtliga anstalter för sinnessjuka av allmän klass uppgår för närvarande till 8,293, varvid avdelningen för kriminalpatienter vid Växjö hospital ej medräknas. Med ett invånarantal i hela riket av i jämt tal 5,562,000 blir det 1 hospitalsplats på var 670 invånare, och Blekinge län med ett invånarantal av cirka 150,000 får på sin del 223 hospitalsplatser samt Kronobergs län med cirka 157,600 invånare 235 platser; båda länen kräva alltså 458 hospitalsplatser. Detta antal platser för sjuka av allmän klass skulle Växjö hospital disponera för att tillfredsställa såväl Kronobergs som Blekinge läns beräknade behov av sådana platser, under det att nämnda platsantal nu endast uppgår till 240 (frånsett kriminalavdelningen, som är för hela landet) och sålunda blott tillfredsställer Kronobergs läns behov.» I övrigt hänvisar medicinalstyrelsen till sitt här ovan refererade yttrande, däri, såsom ett skäl för att Växjö hospital bör utvidgas anføres just det förhållandet, att de sinnessjuka från Blekinge län därefter skulle kunna få vård å Växjö hospital, som är det närmast belägna.

Den för utvidgning av Växjö hospital tillsatta *kommissionen avgav den 10 januari 1915 utlåtande* till medicinalstyrelsen. Häri förordas utvidgning av detta hospital, som för närvarande har 350 platser (förutom 40 platser på Kronobergs och Blekinge läns hit förlagda upptagningsanstalt), med ytterligare 300 eller högst 350 platser. Emellertid konstaterar kommissionen, att det inom hospitalets nuvarande område icke finnes någon tjänlig byggnadsplats för en dylik utvidgning, då de platser, som överhuvud kunde ifrågasättas härför, så väl på grund av sina terrängförhållanden som till följd av stort avstånd från de äldre sjukhusbyggnaderna voro synnerligen olämpliga. Kommissionen föreslår för den skull, att den nuvarande byggnadsplatsen närgränsande område förvärfvas. Härom anför kommissionen följande:

»Intill norra delen av hospitalsområdets västgräns, där de viktigaste sjukvårdsbyggnaderna ligga, stöter en lägenhet benämnd Kampen eller Heliga Lekamensgårdet, *vars förvärfvande länge framstått såsom en naturlig och synnerligen ändamålsenlig åtgärd både för utvidgning av hospitalets knappa område och för beredande av en bättre avgränsning av detta område.**) — — — Utsikt har nu yppats till lägenhetens förvärfvande.

Lägenheten Kampen, i det omfång kommissionen ansett densamma nu böra förvärfvas, omfattar 27 hektar. Den bildar ett vid pass 300 meter brett näs mellan Växjösjön i väster och sjön Trummen (Hospitalsjön) i öster och har sålunda som nyss antydde en god naturlig begränsning. På en sträcka av vid pass 600 meter sammanstöta Kampens ägor med hospitalets. *Det är uteslutande denna gräns, som nya byggnadsplatser skulle erhållas. Terrängen är här för ändamålet synnerligen tjänlig,**) då den utgöres av ett större mot öster och mot de nuvarande hospitalsbyggnaderna sakta sluttande gårde. Kampens mark lutar mot båda de nämnda sjöarna och på näsets krön löper en allmän väg, vilken, om hospitalet blir ägare till Kampen, bör flyttas närmare Växjösjön, nedanför krönet, där den icke såsom på sin nuvarande plats, bleve till olägenhet för sjukvården.

Alldenstund nådiga brevet den 19 september 1913 särskilt bemyndigat kommissionen för utvidgning av Växjö hospital att — helt visst med avseende på Kampen — med ägare av mark invid nämnda hospital träda i förhandlingar, så hava sådana ägt rum, och då de övertygat kommissionen därom, att snar åtgärd är av nöden, har kommissionen icke kunnat vänta tills de påbörjade byggnadsritningarna, m. fl. utredningar

*) Kursiverat av motionären.

hunnit fullbordas, utan har ansett sig redan nu böra framlägga förslag till åtgärder för Kampens förvärvande för Växjö hospital».

Kommissionen redogör därefter för ägorättsförhållandena till Kampen, vilken redogörelse återgives i något förkortad form uti en motionen närsluten bilaga.

Som av denna bilaga framgår, har kommissionen kommit till det resultat, att sammanlagda kostnaderna för det för den ifrågasatta utvidgningen av Växjö hospital nödiga markförvärvet skulle uppgå till 132,000 kronor. Emellertid anför kommissionen vidare i ärendet:

»I detta sammanhang har kommissionen velat erinra därom, att till Växjö hospital höra ett flertal ägoområden, belägna utefter landsvägen från hospitalet till Växjö stad på sådant sätt, att de icke kunna för hospitalets verksamhet begagnas. Dessa ägoområden kunde således utan olägenhet för Växjö hospital avyttras. För att erhålla ett verkligt begrepp om deras värde, har kommissionen föranstaltat, att de blivit saluvärderade, vilket utförts av samma personer, domänintendenten H. Wieslander och nämndemannen G. M. Johansson, vilka, såsom ovan meddelats, saluväderat lägenheten Kampen. Enligt värderingsinstrumentet av den 25 november 1914 uppgår de nämnda ägoområdenas sammanlagda värde till 51,110 kronor. Om detta belopp finge användas att täcka kostnaderna för Kampens förvärvande, skulle den direkta statsutgiften nedgå till 80,890 kronor».*)

Kommissionens motivering till det föreslagna markförvärvet avslutas på följande sätt:

»I sammanhang härmed kan kommissionen icke underlåta uttala såsom sin mening, att *då lägenheten Kampen eller delar därav under alla förhållanden synas böra förvärfvas för hospitalets utvidgning, det vore synnerligen oklokt, om icke det tillfälle begagnades, som nu erbjudes att förvärva lägenheten, så länge den ännu innehaves endast med besittningsrätt.**) Det är nämligen alldeles uppenbart, att, om nuvarande innehavarnas framställning om vinnande av full äganderätt till lägenheten varder slutligen bifallen, deras uppskattning av egendomens värde givetvis kommer att högst väsentligt stegras, då de därigenom vinna möjlighet att avyttra tomter under full äganderätt.»

På grund av den sålunda förebragta utredningen hemställde kommissionen, att kungl. medicinalstyrelsen ville hos Kungl. Maj:t göra underdånig framställning om nödiga åtgärders vidtagande, att för Växjö hospitals utvidgning måtte förvärfvas de föreslagna delarna av lägenheten

*) Denna saluvärdering är återgiven i motionens bilaga.

••) Kursiverat av motionären.

Kampen, samt att de omnämnda till Växiö hospital hörande men för hospitalets verksamhet obehövligen ägoområdena måtte för statens räkning försäljas.

Medicinalstyrelsen avgav sitt utlåtande i ärendet den 15 december 1915. Däri yttrades följande:

»Efter prövning av i ärendet föreliggande omständigheter har medicinalstyrelsen för sin del *kommit till den slutsats, att kommissionens förevarande hemställan är väl grundad.**) Någon möjlighet att utan förvärv av nu ifrågavarande fastighet genomföra den utav riksdagen ifrågasatta utvidgningen av Växiö hospital förefinnes icke, *och det torde med säkerhet kunna förutses, att därest icke det nu föreliggande tillfället till fastighetens förvärvande begagnas, kostnaden för ett eventuellt inköp av densamma skulle bliva ojämförligt högre.**) Med hänsyn härtill synes det otvivelaktigt vara att förorda, att kronan, utan att avbida den definitiva planen för anstaltens utvidgning och därav betingade nybyggnader, försäkras sig om rätten till förevarande fastighet.»

På grund av det sålunda anförda hemställde medicinalstyrelsen om vidtagande av de utav kommissionen föreslagna åtgärder för förvärv av det ifrågavarande området för statens räkning. Därvid meddelade medicinalstyrelsen därjämte att den genom nya förhandlingar lyckats få de av kommissionen ingångna köpeavtalen med ägarne till marken i fråga, vilka — som i bilagan är omnämnt — gällde allenast intill den 1 augusti 1915, förlängda till den 1 september 1916, därvid emellertid huvudägarna betingat sig sex procents ränta å köpeskillingen under tiden från den 1 september 1915 till den 1 september 1916, varigenom kostnaderna för det föreslagna markförvärvet ökades från 132,000 till 137,550 kronor. Medicinalstyrelsen framhöll emellertid att genom den av kommissionen föreslagna försäljningen av en del till Växjö hospital hörande, för anstalten icke erforderliga ägoområden, vilka värderats till 51,110 kronor, den verkliga statsutgiften för förvärv av lägenheten Kampen skulle stanna vid 86,440 kronor. Därvid tillades dock den anmärkningen, att då det allmänna ekonomiska läget icke torde vara lämpligt för försäljning av ifrågavarande ägotlotter samt ytterligare utredning rörande det lämpligaste sättet för dess salubjudande syntes erforderligt, det icke lärer vara påkallat i nu förevarande sammanhang upptaga frågan om försäljning av sagda ägoområden till avgörande, utan har medicinalstyrelsen ansett nämnda fråga kunna anstå till dess frågan om det nu föreslagna fastighets-

*) Kursiverat av motionären.

förvärvet varit föremål för Kungl. Maj:ts nådiga prövning. På grund härav hemställde medicinalstyrelsen, att Kungl. Maj:t måtte ställa till förfogande för ifrågavarande ändamål 137,550 kronor.

Angående denna fråga finnes nu uti statsverkspropositionen, sjätte huvudtiteln (sid. 110), uti framställningen om anslag för utvidgning av Lunds hospital och asyl anfört följande:

»I detta sammanhang anser jag mig böra meddela, att medicinalstyrelsen framlagt ett förslag om förvärvande av nödig mark för utvidgning av Växjö hospital med ett till minst 300 beräknat antal nya platser. Nämnda inköp skulle emellertid vara förenat med betydande kostnader — 137,550 kronor endast för markförvärv, alltså omkring 450 kronor för beräknad ny plats. Särskilt med hänsyn härtill anser jag mig icke böra förorda detta förslag.»

Kungl. Maj:t synes sålunda hava kommit till den uppfattningen, att tanken på utvidgning av Växjö hospital bör helt uppgivas. Av *flera* skäl vore det emellertid att i hög grad beklaga, om så skedde.

Först och främst med hänsyn till Kronobergs län, som ännu alltjämt är i så stort behov av hospitalsplatser, att, oaktat 3:ne socknar (Älg-hult, Lenhovda och Helleberga) blivit hänvisade till Västerviks hospitals upptagningsområde, Växjö hospital är permanent överbelagt i sådan grad, att anmärkning officiellt gjorts mot en så stark överbeläggning, varförutom för närvarande icke mindre än 63 män och 23 kvinnor vänta på plats därstädes, en del sedan flera år. Och härvid är att märka att — såsom säkerligen flertalet riksdagsmän hava sig bekant — för ett mycket stort antal sinnessjuka, för vilka hospitalsvård ävenledes vore önskvärd, ansökningar icke ingivas under nuvarande dåliga utsikter till inträde å hospital.

Ett annat viktigt skäl för utvidgning av Växjö hospital är det här ovan utförligt avhandlade missförhållandet, att sinnessjuka från Blekinge län icke kunna mottagas å Växjö hospital, som är det närmast belägna, vilket missförhållande då alltjämt skulle komma att fortvara. Visserligen är det sant, att åtminstone västra delen av Blekinge län har bättre förbindelse med Lunds hospital och med det vid Hälsingborg ifrågasatta hospitalet än med Västerviksanstalten, men med hänsyn till såväl tid som kostnader ställa sig transporter av sjuka från Blekinge län, i varje fall från övervägande delen därav, vida gynnsammare till Växjö hospital än till någon annan av förenämnda anstalter. *Och man bör väl i alla fall söka ordna landets sinnessjukvård så, att varje landsända kan få sina sinnessjuka intagna å det hospital, som i geografiskt och kommunikativt*

hänseende ligger bäst till för densamma. Därtill kommer det ovan omnämnda förhållandet, att Elekinge län har sin upptagningsanstalt, å vilken de sinnessjuka ofta i första hand intagas, vid Växjö hospital, varför olägenheten med överflyttningar därifrån efter kortare eller längre tid i alla de fall, där tillfrisknande icke hinner inträda under vistelsen å upptagningsanstalten, måste alltjämt fortfara, därest icke Växjö hospital blir den statsanstalt, till vilken de sinnessjuka från Blekinge län hänvisas.

Förutom nu avhandlade skäl finnas ännu några enligt mitt förmenande icke mindre viktiga, som tala för en avsevärd utvidgning av Växjö hospital. Som bekant finnes sedan mer än ett årtionde tillbaka en till detta hospital knuten familjevårdskoloni i Korsberga socken av Jönköpings län (och i ett par angränsande kommuner), dit sådana kroniskt sinnessjuka överflyttas, som kunna vårdas utanför anstalt, därest lämpliga hem kunna anskaffas och dessa stå under nödig kontroll. Antalet uti denna familjevårdskoloni befintliga uppgår för närvarande till 165. Det finnes emellertid där alltjämt en mängd hem, som anmält sig önska mottaga sinnessjuka, men som icke kunna erhålla sådana av brist på för denna friare vårdform lämpliga fall. Då denna vårdform ställer sig avsevärt billigare än anstaltsvården, är det emellertid all anledning att söka utveckla den så mycket som möjligt. Tydligt är ock, att ju större Växjö hospital är, desto större antal skall därifrån kunna utsändas till dess familjevård. En utvidgning av Växjö hospital till det dubbla av dess nuvarande storlek skulle sålunda föra med sig en högst önskvärd utveckling av hospitalets familjevård.

Ett annat skäl till den föreslagna utvidgningen av Växjö hospital är den fördel anstalten själv därigenom skulle erhålla. I detta sammanhang må erinras om att uti den i årets statsverksproposition gjorda framställningen om anslag för om- och tillbyggnad av Lunds hospital och asyl som skäl härtill anföres, att en ökning av antalet övervakningsplatser vid denna anstalt torde vara nödvändig för att göra hospitalet mera tidsenligt. (6:te huvudtiteln, sid. 111). Detsamma gäller emellertid om Växjö hospital så tillvida som övervakningsavdelningarna i de gamla byggnaderna icke kunnat anordnas på ett så ändamålsenligt sätt som vid nybyggnad numera brukar ske. Då enligt den uppgjorda planen för anstaltens utvidgning skulle uppföras en helt ny kvinnoavdelning, finge denna könssida, där behovet av vaksalsplatser städse brukar vara störst, på tidsenligt sätt ordnade övervakningsavdelningar, men även manssidan, som då komme att omfatta alla hospitalets nuvarande sjukhusbyggnader, finge därigenom övervakningsbehovet bättre tillgodosett, då den nuvarande

kvinnoavdelningen har ett relativt större antal vaksalsplatser och en del av dessa äro inrymda uti en på senare tid uppförd, för uppgiften i fråga mera tidsenligt inredd sjukhusbyggnad.

Slutligen kan som ytterligare skäl *mot* uppgivandet av tanken på Växjö hospitals utvidgning anföras, att detta skulle innebära ett avsevärt fördröjande med anskaffandet av ett större antal platser, varav det föreligger ett trängande behov. Till belysande av det verkliga *nödläge*, *vari vår sinnessjukvård alltjämt befinner sig*, behöver endast nämnas, att antalet sinnessjuka, som vänta på inträde å hospital, för det närvarande uppgår till c:a 3,040, och att det behov, som i denna stund givit sig till känna (och vilket — av skäl som ovan blivit antydda — är avsevärt mindre än det verkliga) ingalunda blir fyllt med hittills planerade nya anstalter och utvidgningar av förutvarande. Frånsett det ifrågasatta hospitalet vid Helsingborg, vars platsantal ännu icke är bestämt, är nämligen endast en ny anstalt planerad, nämligen Strängnäs-hospitalet, till vilket medel beviljades vid 1913 års riksdag, därvid platsantalet bestämdes till 800, och frånsett den ifrågasatta utvidgningen av Växjö hospital, äro endast några smärre utvidgningar planerade, nämligen av Lunds hospital med 50 platser, Sätters och Västerviks hospital med vardera 60 platser samt Piteå hospital med 130 platser (jämför 6:te huvudtiteln, sid. 110), alltså för samtliga planerade utvidgningar utom den av Växjö hospital summa 300 platser. I sitt yttrande över förslaget till om- och tillbyggnad av Lunds hospital har Medicinalstyrelsen anförts, att Styrelsen hade anledning antaga att den skulle kunna till Kungl. Maj:ts beprövande framlägga förslag rörande Växjö hospital år 1917. Det är nämligen att märka, att förslags-skisser till den av riksdagen begärda utvidgningen av Växjö hospital genom kommissionens försorg redan äro uppgjorda och av kommissionen godkända. Skulle emellertid nu detta förslag icke bli realiserat utan de något över 300 platser det omfattar anskaffas först genom uppförandet av något nytt hospital, som ännu icke är planlagt, skulle följderna härav naturligtvis bliva den att den tid, inom vilken dessa platser blevo tillgängliga, skulle högst avsevärt framflyttas. *Detta borde väl dock med hänsyn till det högeligen trängande platsbehovet om möjligt undvikas.*

Då i statsverkspropositionen, som nämnts, mot den föreslagna utvidgningen av Växjö hospital blivit anförts, att det nödiga markförvärvet bleve för dyrt, då kostnaden härför skulle uppgå till 137,550 kronor, må dock framhållas, att även om de av kommissionen till försäljning föreslagna ägoområdena icke omedelbart kunde bli avyttrade — något som dock möjligen kan ske helst som marken redan är dränerad och färdig-

planerad att bebyggas — de för denna försäljning inflytande medlen lämpligen kunde avsättas att delvis täcka kostnaderna för det nya markförvärvet. Dessa komme då enligt kommissionens beräkningar att minskas med 51,110 kr. och sålunda i sista hand att stanna vid 86,440 kr., vilket med den av kommissionen föreslagna utvidgningen av 330 platser (nämligen 290 platser för allmän klass och 20 för 1:sta klass vartdera könet) skulle motsvara *omkring 262 kr. per nytillkommen sjukplats*. Därtill kommer sedan kostnaden för den av kommissionen ifrågasatta omläggningen av den genom området ifråga löpande vägen, vilken kostnad, enligt vad jag inhämtat av kaptenen i Väg- och Vattenbyggnadskåren C. J. Insulander, som haft i uppdrag att utreda nämnda vägflyttningsärende, enligt gjorda approximativa beräkningar skulle stanna vid cirka 10,000 kr., om vägen flyttades intill närbelägna sidan av Växjösjön.

Vidare må anmärkas, att markförvärvet avser även andra för anstalten redan i dess nuvarande storlek nödvändiga ändamål, däribland särskilt må framhållas en kyrkogård, sedan sådan icke kunnat anordnas å nuvarande hospitalområdet.

Slutligen må också beaktas, att från inköpssumman för markförvärvet rätteligen bör frånräknas värdet av byggnaderna å Kampen av domänintendenten Wieslander värderade till 37,400 kronor samt av byggnaderna å Magni och Jonssons lägenheter*) vilka samtliga byggnader bliva användbara för anstaltspersonal (huvudbyggnaden å Kampen eventuellt till en läkarbostad) och sålunda medföra besparingar i byggnadskostnader, *vartill kommer den viktiga omständigheten att mellan den ifrågasatta nya vägen och de i Kampens norra gränsområde avsöndrade egnahemslägenheterna synnerligen lämpliga och välbelägna tomter, som för hospitalet ej bli behöfliga, kunna ytterligare avsöndras och till avsevärt belopp försäljas till egnahemslägenheter, varigenom en ytterligare minskning av kostnaderna för det föreslagna markförvärvet vunnas*. Det belopp, vid vilket dessa till sist komme att stanna, bleve sålunda relativt obetydligt gent emot inköpssumman, som i första hand måste ges ut.

Vid sådant förhållande och då en utvidgning av Växjö hospital av ovan anförda skäl är synnerligen behöflig och önskvärd, kan jag icke underlåta hemställa, att riksdagen ville bevilja det härför nödiga beloppet, därvid särskilt må framhållas som skäl för beloppets beviljande vid denna riksdag, att de uppgjorda köpekontrakten — som nämnts — äga giltighet allenast till den 1 september 1916. Det är därför mycket sannolikt

*) Två av de i motionens bilaga omnämnda mindre lägenheter, som ock behövde förvärvas.

att, därest frågans avgörande skulle bli uppskjuten, kostnaderna för ifrågavarande markförvärv skulle ytterligare ökas. I all synnerhet skulle kostnadsökningen i fråga — såsom kommissionen också framhållit — bli högst avsevärd, sedan den av innehavarna av lägenheten Kampen, disponenten Knut Johansson och handlanden August Johansson, gjorda underdåniga framställningen att för en köpeskilling av 7,500 kronor få av Växjö domkyrka förvärva äganderätten till denna lägenhet — mot vilken framställning kyrkomötet icke haft något att erinra — blivit bifallen. Denna synpunkt har också beaktats av *justitiekanslersämbetet*, som i sitt den 19 oktober 1915 i ärendet avgivna yttrande bl. a. anfört följande.

Då emellertid till justitiekanslersämbetets kännedom kommit, att underhandlingar påginge mellan vederbörande för Växjö hospital samt bröderna Johansson och vissa lägenhetsinnehavare om överlåtelse till hospitalet av områden, som erfordrades för hospitalets utvidgning, *hemställde justitiekanslersämbetet vidare att såsom villkor för överlåtelsen till bröderna Johansson av äganderätten till utjorden (Kampen nr 2) stadgades, att avtal komme till stånd mellan vederbörande å hospitalets vägnar samt bröderna Johansson och ifrågakomne lägenhetsinnehavare om försäljning till hospitalet av de områden, som behövdes för hospitalets utvidgning*).*

Slutligen må här även anföras, vad Kungl. Maj:t i sin nådiga skrivelse nr 16 till senaste kyrkomötet yttrat i ärendet. Efter att hava refererat justitiekanslersämbetets ovannämnda yttrande skriver här chefen för ecklesiastikdepartementet följande:

»Med anledning av vad justitiekanslersämbetet anfört beträffande upplåtelse till Växjö hospital av någon del utav ifrågavarande utjord torde jag få framhålla, att förhandlingarna i detta ärende ännu icke fortskridit så långt, att något avgörande därutinnan nu kan träffas. Det är emellertid tydligt, att här föreligger ett statsintresse, som i förevarande sammanhang bör tillgodoses. En slutlig överlåtelse till bröderna Johansson av äganderätten till utjorden i dess helhet torde därför icke böra ske förr än vid den tidpunkt, då avtal kommit till stånd mellan vederbörande å Växjö hospitals vägnar samt bröderna Johansson och de innehavare av från utjorden avsöndrade eller eljest upplåtna lägenheter, vilka därav beröras, om upplåtelse till hospitalet av de områden, som kunna erfordras för hospitalets utvidgning.»

I anslutning till vad här blivit anfört får jag slutligen hemställa,

*) Kursiverat av motionären.

att riksdagen ville besluta:

1) att för utvidgning av Växjö hospital inköpa de av kommissionen för denna anstalts utvidgning härtill föreslagna lägenheterna samt för sådant ändamål på extra stat för år 1917 anvisa ett belopp av 137,550 kronor med rätt för Kungl. Maj:t att av tillgängliga medel låta redan innevarande år förskottsvis utanordna detta belopp;

2) samt att bemyndiga Kungl. Maj:t att låta försälja de Växjö hospital tillhöriga tomtområden, vilkas avyttring likaledes av nämnda kommission föreslagits, för avsättande av därvid erhållna köpeskilling till bidrag för täckandet av kostnaderna för ifrågakvarande markförvärv,

eller, om detta yrkande icke kan bifallas,

att riksdagen ville anhålla att Kungl. Maj:t täcktes taga frågan om Växjö hospitals utvidgning under förnyat övervägande och därpå inför riksdagen framlägga det förslag, som därav eventuellt kan för-anledas.

Stockholm den 27 januari 1916.

Alfred Petré.

I motionens syfte instämma:

Axel Wachtmeister.

Klas Malmborg.

J. Ingmansson.

Aaby Ericsson.

Adolf Roos.

G. H. von Koch.

Alfred Petersson.

Frithiof Söderbergh.

J. S. Almer.

Bilaga.

Angående lägenheten Kampens ägorättsförhållanden anför den för utvidgning av Växjö hospital tillsatta kommissionen i huvudsak följande:

»Sedan enligt kungl. brev av den 25 mars 1623 lägenheten för evärdelig tid upplåtits till Växjö domkyrka under frälsefrihet, har domkapitlet i Växiö, med bifall från kungl. kammarkollegium, enligt kontrakt den 3 april 1723, upplåtit lägenheten till landskamreraren Gabriel Branting att mot erläggande, efter åtnjutna frihetsår, av viss årlig ränta för sig, hustru, barn och efterkommande därav njuta en »oqvald och rolig possession», dock med skyldighet för Branting att, därest han ville lägenheten till någon annan bortarrendera eller försälja, giva det konsistorium tillkänna »på det, om Domkyrkan vore i det stånd att kunna därom handla, hon må vara närmast eller någon av Betjenterne, dock i hvars händer dessa lägenheter komma under arrende eller handell, skall arrendator eller Possessor vara pliktig detta contract efterleva och den uthsatta ränta, sedan frihetsåren lupit till ända, åhrligen och riktigt i rätten thid bethala, det Herr Camereraren äfven vid något contracts afslutande bör iackttaga och inflyta låta.»

Efter landskamreraren Brantings död hade hans svårson Hans Fredrik Bergman genom avhandling den 4 februari 1760 transporterat kontraktet med Branting på fabrikörerna Hans Apiarie och Carl Apiarie, vilka den 6 i samma månad läto uppvisa avhandlingen för domkapitlet, vilket dock icke föranledde annan åtgärd från domkapitlets sida än en framställning till landshövdingen i länet om förhöjning av den årliga avgälden, men blev denna framställning avslagen.

Lägenheten har sedermera övergått till auditören Gustaf Lund, utan att dock avhandlingen härom kunnat återfinnas, varefter Lund genom avhandling den 4 mars 1779 till lagmannen Johan Rogberg försålt och transporterat det emellan konsistorium och Branting upprättade kontrakt av den 3 april 1725. Denna överlåtelse hembjöds konsistorium, som förklarade sig icke hava något att erinra vid det emellan Lund och Rogberg avslutade köp, varefter Rogberg därå erhöll uppbud 3 gånger. •

Den 30 oktober 1822 skänkte Rogberg, dåmera adlad under namnet Bergencreutz, egendomen till sin son hovrättsrådet G. F. Bergencreutz, vilken erhöll uppbud å lägenheten, varefter densamma ytterligare försålt: av hovrättsrådet Bergencreutz den 28 september 1830 till härads-hövdingen And. Elvling, som undfått fasta den 2 november 1831, av honom den 13 mars 1855 till t. f. rådmannen C. G. Gedda, för vilken uppbud första gången beviljats den 16 augusti 1855, samt av Gedda den 14 april 1856 till Nils Petter Pettersson och hans hustru Eva Andersdotter, vilka undfått fastebrev den 8 juni 1857.

Sedan härefter lagfart meddelats dels den 28 november 1894 för Nils Petter Pettersson samt hans tre barn Gustaf, Johanna Lovisa och Carl å tillsammans hela lägenheten på grund av arvskifte efter Eva Andersdotter, dels samma dag för Nils Petter Pettersson jämte sonen Gustaf och dottern Johanna Lovisa å $\frac{1}{6}$ av lägenheten, som ärvts efter då avlidne Carl Pettersson, dels den

31 december 1898 för bemålde Gustaf Pettersson och systemen Johanna Lovisa å vad de ärvt efter fadern, dels ock samma dag för Gustaf Pettersson å hälften av lägenheten, som han köpt från systemen Johanna Lovisa, har lägenheten i dess helhet den 2 april 1906 av Gustaf Pettersson försålts till nuvarande innehavarna Knut Johansson och August Johansson, vilka erhållit lagfart den 11 april 1906, var- efter dessa försålt flera avsondrade lägenheter, av vilka en del blivit lagfarna.

Sedan lagmannen Rogberg hembjudit konsistorium sitt fång av lägenheten enligt avhandling den 3 april 1723, synas hembud av senare skedda förvärv av lägenheter icke hava blivit gjorda, förr än Knut Johansson och August Johansson uti en den 28 mars 1914 till domkapitlet ingiven skrivelse anhållit att mot belopp av 7,500 kronor få förvärva äganderätten till lägenheten, för den händelse domkapitlet ej ville mot gottgörelse för förbättringar tillösa sig nyttjanderätten, men har domkapitlet förklarat sig icke vilja begagna sig av sin lösningsrätt.

Oaktat de sålunda tid efter annan meddelade lagfarter å lägenheten och därifrån gjorda avsondringar, har emellertid på därom av advokatfiskalen i Kungl. Kammarkollegium väckt talan Kungl. Maj:t genom den 20 februari 1913, enär lägenheten, vilken blivit donerad till Växjö domkyrka, icke blivit med äganderätt överlåten till Brantög, i likhet med underdomstolarna förklarat den för Knut Johansson och August Johansson meddelade lagfart å lägenheten vara utan verkan.

Då vid sådant förhållande Knut Johansson och August Johanssons förvärv av lägenheten innefattar endast besittningsrätt jämlikt ursprungliga upplåtelsen av den 3 april 1723, fann kommissionen sin första åtgärd för Kampens förvärvande böra vara att söka träffa överenskommelse, dels med Knut Johansson och August Johansson om övertagande av besittningsrätten till deras behållna del av lägenheten, dels ock med innehavare av sådana därifrån avsondrade lägenheter, vilka kunna anses behövliga för utvidgning av Växiö hospitalsområde.

Kampen inköptes av dess nuvarande innehavare den 2 april 1906 för 70,000 kronor, men uppgiva de, att efter inköpet nedlagts avsevärda kostnader för jordens och särskilt åbyggnadernas förbättrande. Den är taxerad såsom jordbruksfastighet till 43,500 kronor, och såsom annan fastighet för byggnader till 9,000 kronor eller tillsammans 52,500 kronor. Åbyggnaderna äro brandförsäkrade för 45,800 kr.

Sedan underhandlingar ägt rum med herrarna Johansson rörande avstående till hospitalet av besittningsrätten till den behållna delen av lägenheten Kampen och ett först begärt allt för högt pris blivit av kommissionen avböjt, hava de förklarat sig villiga att på vissa villkor avstå sin besittningsrätt mot en summa av 92,500 kronor, under det att domänintendenten H. Wieslander, biträdd av nämndemannen G. M. Johansson i Ingelstad, vilka på kommissionens anmodan värderat Kampen, — — — uppskattat dess värde till 94,694 kronor. På grund härav har med Knut Johansson och August Johansson upprättats ett kontrakt, som dock till alla delar förfaller, därest det icke före den 1 augusti 1915 blivit av Konungen godkänt.

Det i kontraktet intagna villkoret om köparens skyldighet att ansvara för eventuell inbetalning av 7,500 kr. för inlösen av äganderätten hava säljarne särskilt hållit strängt på, för att förebygga risken att stånda hemul gent emot köpare

av avsåndrade lägenheter, därest därå meddelade lagfarter skulle förklaras ogiltiga. Även för staten såsom köpare bör det vara av vikt att få lägenheten med äganderätt, därest försäljning av någon för hospitalets utvidgning ej behöfelig mark skulle ifrågakomma eller, såsom åtminstone i ett fall torde bliva önskligt, utbyte av mark skall kunna åstadkommas.

Efter den beräknade arealen av 266,100 m² belöper sig den överenskomna köpeskillingen för lägenheten med åbyggnader till omkring 34,7 öre pr m² och, om avdrag göres för byggnadernas brandförsäkringsvärden, till omkring 20 öre pr m².

Emellertid är hospitalets behov icke nöjaktigt fyllt genom förvärvande av allenast herrarna Johanssons behållna del av Kronan. Från huvudgården hava nämligen ett flertal mindre stycken avsåndrats och blivit bebyggda, och åtminstone tre av dessa hava ett sådant läge, att de måste av hospitalet förvärfvas, om det skall kunna tillgodogöra sig utvidgningen i övrigt.»

I fråga om de två av dessa tomtområdena, tomten n:o 64 eller Södra gårde n:o 3 med en areal av 1,000 kvadratmeter och tomten n:o 65 eller Kampegrind n:o 6 med en areal av 1,639 kvadratmeter lyckades kommissionen uppgöra enligt dess mening acceptabla priser, nämligen 8,000 kronor för den förstnämnda tomten och 9,000 kronor för den sistnämnda, varför på grundvalen härav kontrakt om förvärv av dessa två tomter uppgjordes med ägarne. Vad åter beträffar den tredje av ifrågavarande områden tomten n:o 35 eller Kampegrind n:o 1, som har en areal av 1,315 kvadratmeter, kunde kommissionen icke komma till uppgörelse med ägarne om rimligt pris, varför kommissionen, som utgått ifrån att expropriation vid sådant förhållande borde tillgripas, låtit värdera lägenheten, på grund av vilken värdering kommissionen har räknat med en kostnad av 15,000 kronor för denna lägenhets förvärvande. Lägges till nu anförda belopp 7,500 kronor såsom eventuell köpeskillning för äganderätten till Kampen, skulle sålunda kostnaderna för det nödiga markförvärvet uppgå till 92,500 + 8,000 + 9,000 + 15,000 + 7,500 = 132,000 kronor.